

Často kladené otázky o testovaní PISA 2015

1. Čo je testovanie PISA?

Pod záštitou Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) testuje štúdia PISA vedomosti a zručnosti pätnásťročných žiakov v oblasti matematickej, čitateľskej a prírodovednej gramotnosti. V roku 2015 sa do testovania, zameraného na prírodovednú gramotnosť, zapojilo sedemdesiatdva krajín. Výsledky z neho zverejní OECD dňa **6. decembra 2016**.

2. Ako prebieha v jednotlivých krajinách výber škôl, ktoré sa zúčastnia testovania PISA?

PISA uplatňuje prísne technické normy, a to aj pri výbere vzoriek škôl a ich žiakov. Postupy pri výbere takýchto vzoriek zaručujú dôveryhodný a kvalitný prístup, pričom získané vzorky sú spolu s príslušnou mierou účasti predmetom rozhodovacieho procesu, ktorý preveruje, či sú v súlade s určenými normami. V prípade, že je miera účasti niektorej z krajín nižšia, než určuje stanovená hranica, táto skutočnosť sa zahŕňa do správy. (Ďalšie informácie o miere účasti pre účely testovania PISA môžete nájsť na internetovej stránke OECD venovanej tomuto meraniu. Špecifické informácie o miere účasti sú uvedené v prvej (Volume 1) a druhej (Volume 2) časti medzinárodnej správy k testovaniu PISA 2015).

3. Ako sa poučili jednotlivé krajiny z meraní PISA a ako im to pomohlo zlepšiť ich vzdelávací systém?

Napríklad v rámci štúdie OECD zameranej na krajiny, ktoré sa zúčastnili testovania PISA v roku 2012, veľká väčšina uviedla, že politika krajín s najlepšimi hodnoteniami, alebo so zlepšujúcim sa systémom ovplyvnila ich vlastné procesy tvorby politiky. Rovnaký počet krajín tiež potvrdzuje, že meranie PISA malo vplyv na rozširovanie národných či federálnych stratégií hodnotenia o nové časti. Vo vzťahu k tvorbe vzdelávacích programov a štandardov mnoho krajín hovorí o dosahu rámcov merania PISA na: porovnávanie národných vzdelávacích programov s rámcami a hodnotením PISA, tvorbu spoločných štandardov na národnej úrovni, rámcové plány krajín v oblasti čitateľskej gramotnosti, zavádzanie rozvoja schopností hodnotených meraniami PISA do vzdelávacích systémov, ako aj na určovanie národných noriem odbornej spôsobilosti.

4. Čo hodnotia merania PISA a prečo?

Testovanie PISA sa zameriava predovšetkým na hodnotenie výkonu žiakov v oblasti čitateľskej, matematickej a prírodovednej gramotnosti, lebo práve tie sú určujúce pre prebiehajúci vzdelávací proces žiaka. Štúdia PISA však rovnako zbiera cenné informácie o postojoch žiakov a ich motivácii a poskytuje formálne hodnotenie zručností, medzi ktoré patrí napríklad spolupráca pri riešení problémov. Zároveň skúma príležitosti na hodnotenie ďalších dôležitých schopností spojených napríklad s: riešením otázok globálneho charakteru, tvorivosťou či podnikaním.

Štúdia PISA čerpá z obsahu vzdelávacích programov krajín celého sveta, sleduje schopnosť žiakov uplatňovať svoje vedomosti a zručnosti, ale aj analyzovať, argumentovať a efektívne komunikovať pri skúmaní, interpretácii a riešení problémov. PISA neuprednostňuje ani nepresadzuje žiaden zo

vzdelávacích systémov, ani sa neobmedzuje na potrebu nájsť ich prienik. Cieľom merania PISA v roku 2015 bolo hodnotenie vedomostí a zručností v oblasti prírodovednej gramotnosti, ktoré odborníci v zúčastnených krajinách považujú za najdôležitejšie s ohľadom na ich budúce úspešné uplatnenie vo svete, ktorý sa stále viac orientuje na túto oblasť.

5. Ako vplývajú výsledky meraní PISA na zlepšovanie vzdelávacieho systému?

OECD vynakladá úsilie na identifikáciu postupov a praktík, ktoré sa javia ako funkčné v krajinách zaznamenávajúcich vysoký výkon alebo krajinách predkladajúcich dôkazy o výraznom zlepšení od ich zapojenia sa do štúdie PISA. Následne vydáva správy o svojich zisteniach, čím poskytuje podporu krajinám, ktoré chcú zistiť, do akej miery by mohli ťažiť z podobných programov. OECD si je plne vedomá rozdielných podmienok v jednotlivých krajinách (v štúdii PISA 2018 sa zúčastňuje viac ako 80 krajín). Nejestvuje žiadny vzdelávací model, ktorý by bol *ušíť na mieru* všetkým krajinám. Nie je teda možné len jednoducho *skopírovať* vzdelávací systém jednej krajiny a *použiť* ho v inej krajine.

6. Aké druhy testových položiek sa používajú v meraní PISA a prečo?

PISA využíva testy s výberom správnej odpovede spomedzi viacerých možností ako hlavný nástroj v rámci hodnotení, lebo tento spôsob je spoľahlivý, efektívny a umožňuje rozsiahle vedecké analýzy. Je tiež potrebné spomenúť, že otázky s výberom správnej odpovede majú v rámci meraní PISA viacero podôb, ktoré sa realizujú prostredníctvom zvýraznenia slova v texte, spájania viacerých informácií alebo rozbaľovania možností výberu v rámci záložiek. Okrem toho spravidla jednu tretinu položiek testu PISA predstavujú otázky s otvorenou odpoveďou.

7. Kde môžem nájsť viac informácií o hodnoteniach PISA a kto ich sprístupňuje?

OECD prostredníctvom vlastnej webstránky a publikácií poskytuje odborníkom a verejnosti všetky podstatné informácie o metódach a postupoch spojených s jednotlivými cyklami štúdie PISA. Patria sem: hodnotiace rámce, ktoré objasňujú, čo sa bude merať, prečo a ako; príklady testových a dotazníkových položiek; komplexná technická správa za každý cyklus spolu s podrobnými technickými informáciami vo vzťahu k všetkým aspektom merania alebo analýzy; dáta z merania; manuály na analýzu dát, ktoré umožňujú výskumným pracovníkom podrobiť údaje ďalšiemu rozboru či preskúmaniu; technické údaje na spracovanie a zaistenie jazykovej kvality spolu s podrobným súpisom často kladených otázok predstavujúcich hlavné informácie a skutočnosti. Okrem zamestnancov OECD a jej zmluvných strán sú do tvorby testov hodnotenia PISA, analýz a správ zapojené stovky odborníkov, akademických pracovníkov a výskumníkov zo zúčastnených krajín. Podrobné údaje o týchto účastníkoch sú dostupné v správach k testovaniu PISA, ako aj na internetovej stránke OECD venovanej meraniam PISA.

8. Hodnotenie PISA 2015 prebiehalo prostredníctvom elektronického testovania. Aký je význam tohto kroku?

Počítače a výpočtová technika tvoria súčasť nášho každodenného života, bolo teda nanajvýš vhodné a nevyhnutné, aby testovanie PISA prešlo do elektronickej podoby. Prevažná väčšina krajín v meraní PISA 2015 testovala svojich žiakov prostredníctvom počítačov. Vzhľadom na to, že niektoré krajiny neboli pripravené na elektronické testovanie, mali možnosť vyplniť testy v papierovej podobe.

Surčitosťou je možné porovnávať výkony žiakov, ktorí absolvovali testovanie PISA 2015 v elektronickej a v papierovej podobe, ako aj žiakov v rámci štúdie PISA 2015 a predchádzajúcich testovacích cyklov, ktoré tiež prebiehali v papierovej podobe. (Viac informácií o porovnatelnosti elektronickeho a papierového testovania môžete nájsť na internetovej stránke OECD venovanej meraniam PISA).

9. Akým spôsobom bola vylepšená analýza dát testovania PISA v roku 2015?

Uskutočnilo sa niekoľko vylepšení v perspektívach a postupe pri analýze dát a výsledkov štúdie PISA 2015. Zakladali sa na skúsenostiach z predchádzajúcich cyklov a na pochopení toho, ako môžu nové metódy zvýšiť presnosť merania, validitu a reliabilitu údajov vychádzajúcich z meraní PISA, s ohľadom na nemennosť dát medzi jednotlivými cyklami. (Viac informácií o týchto vylepšeniach môžete nájsť na internetovej stránke OECD venovanej meraniam PISA).

10. Aké sú hlavné rozdiely medzi testovaním PISA a TIMSS?

Kľúčové rozdiely vyplývajú z výberu vzoriek a zo zamerania. Vzorka v testovaní PISA je založená na veku (pätnásťroční žiaci), pričom pri meraní TIMSS zohráva úlohu ročník (8/4. ročník alebo 8/4 roky šk. dochádzky). Testovanie TIMSS je založené na vzdelávacích programoch, čo, naopak, PISA nie je. Ďalším významným rozdielom je účel merania – PISA sa orientuje na postupy a TIMSS na výskum. Cieľom testovania TIMSS je študovať vplyv výučbovej praxe v triede, pričom PISA sa zaoberá viac, a predovšetkým, meraním školských výsledkov s cieľom poskytnúť rady vládam a formovať tak ich vzdelávaciu politiku. TIMSS neovplyvňuje formovanie politik, PISA skúma učebnú prax a využívanie zdrojov. *Práve relatívny dôraz uvedených dvoch štúdií tvorí ich vzájomné rozdiely.*

11. Prečo sa meranie PISA uskutočňuje každé tri roky a prečo testuje pätnásťročných žiakov?

Hlavným cieľom testovania PISA je informovanie a podpora pri rozhodovaní o vzdelávacej politike v jednotlivých krajinách. Trojročný cyklus poskytuje krajinám dostať včas informácie, vrátane dát a analýz tak, aby mohli zväziť vplyv svojich politických rozhodnutí a príslušných programov. Ak by sa uskutočňovalo častejšie, nebol by vytvorený dostatočný časový priestor na zmeny a inovácie a možnosť preukázať zlepšenie či odhaliť zhoršenie. Ak by to bolo menej často, znamenalo by to, že zníženie výkonu by nebolo možné riešiť bezodkladne.

Priemerný vek 15 rokov bol určený na základe skutočnosti, že vo väčšine krajín OECD sa mladí ľudia v tomto veku blížia k ukončeniu povinnej školskej dochádzky. Výber škôl a žiakov je taký široký, ako je len možné s cieľom vybrať vzorku, v ktorej majú žiaci čo najrôznejšie zázemie a schopnosti.